

Рекомендації сектору НПО щодо управління ризиками фінансування тероризму при взаємодії з донорами та отримувачами благодійної, гуманітарної допомоги і грантів

З метою запобігання використанню неприбуткових організацій для фінансування тероризму Державною службою фінансового моніторингу України підготовлені наступні рекомендації сектору НПО.

Ризики фінансування тероризму можуть виникати на різних етапах залучення, використання та розподілу благодійної, гуманітарної допомоги або грантових коштів. До основних ризиків фінансування тероризму можуть належати:

1. Ризик отримання коштів від осіб або організацій, пов'язаних із терористичною діяльністю. Такий ризик може виникати у разі надходження пожертв, грантів або іншої допомоги від донорів, щодо яких застосовано санкції або які мають зв'язки з особами, причетними до терористичної діяльності.
2. Ризик спрямування допомоги особам або організаціям, пов'язаним із терористичною діяльністю. Такий ризик може виникати під час реалізації гуманітарних проєктів, особливо в умовах збройних конфліктів або діяльності через посередників.
3. Ризик використання партнерських організацій або посередників для незаконного перенаправлення коштів чи допомоги.
4. Ризик здійснення операцій, пов'язаних із юрисдикціями, які мають стратегічні недоліки у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, або щодо яких FATF застосовує заклики до контрзаходів чи посиленого моніторингу.
5. Ризик непрозорого використання благодійної, гуманітарної допомоги або грантових коштів.
6. Ризик використання готівкових коштів або неформальних механізмів переказу активів.
7. Ризик неналежного внутрішнього контролю та недостатньої обізнаності працівників і волонтерів щодо ризиків фінансування тероризму.

Запровадження нижчезазначених заходів сприятиме зміцненню доброчесності сектору НПО, підвищенню довіри донорів та суспільства, а також мінімізації ризику використання благодійної, гуманітарної або грантової діяльності для фінансування тероризму при одночасному забезпеченні безперешкодного здійснення законної суспільно корисної діяльності.

Міжнародна практика свідчить, що ефективними заходами управління ризиками фінансування тероризму у секторі НПО є впровадження внутрішніх політик доброчесності, проведення перевірки донорів та партнерів (*due diligence*), санкційного скринінгу, документування гуманітарних поставок, забезпечення прозорого бухгалтерського обліку та періодичного моніторингу реалізації проєктів. Такі підходи застосовуються міжнародними гуманітарними організаціями та донорами під час реалізації грантових програм і розподілу гуманітарної допомоги в умовах збройних конфліктів та надзвичайних ситуацій.

Для мінімізації ризиків фінансування тероризму НПО рекомендується впроваджувати внутрішні процедури управління ризиками фінансування

тероризму шляхом здійснення оцінки ризиків, пов'язаних із донорами, партнерами та отримувачами благодійної, гуманітарної допомоги або грантів. Заходи управління ризиками мають застосовуватися на основі ризик-орієнтованого підходу та бути пропорційними виявленим ризикам. Характер і обсяг таких заходів можуть відрізнятися залежно від розміру організації, географії діяльності, обсягів фінансування, джерел надходження коштів та категорій отримувачів допомоги.

Під час взаємодії з донорами НПО рекомендується враховувати наявність достатньої інформації про особу або організацію-донора, її репутацію, джерела фінансування та відповідність наданої підтримки заявленим цілям діяльності НПО. Підвищену увагу доцільно приділяти значним пожертвам, грантам або іншій фінансовій підтримці, походження яких неможливо належним чином встановити, а також випадкам використання складних ланцюгів посередників, непрозорих механізмів фінансування або відсутності достатньої інформації про джерела походження коштів.

Додаткової уваги можуть потребувати випадки, коли донор наполягає на анонімності без обґрунтованих причин, значні пожертви здійснюються готівкою, донор не може пояснити походження коштів, фінансування надходить через декілька посередників або донор пов'язаний із юрисдикціями з підвищеним ризиком.

Під час вивчення профіля донора НПО насамперед рекомендується використовувати вітчизняні офіційні джерела інформації, зокрема:

– [Перелік осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, який ведеться Держфінмоніторингом](https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu/perelik-terroristiv/5521-aktualnij-perelik-osib-pov-yazanix-z-provadhennyam-terroristichnoji-diyalnosti-abo-stosovno-yakix-zastosovano-mizhnarodni-sankcziji.html?utm_source=chatgpt.com): https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/protidija-terorizmu/perelik-terroristiv/5521-aktualnij-perelik-osib-pov-yazanix-z-provadhennyam-terroristichnoji-diyalnosti-abo-stosovno-yakix-zastosovano-mizhnarodni-sankcziji.html?utm_source=chatgpt.com;

– [інформацію Антитерористичного центру при СБУ, у тому числі щодо переліку терористичних організацій \(груп\)](https://ssu.gov.ua/antyterrorystychnyi-tsentr-pry-ssu?utm_source=chatgpt.com): https://ssu.gov.ua/antyterrorystychnyi-tsentr-pry-ssu?utm_source=chatgpt.com;

– [рішення Ради національної безпеки і оборони України щодо застосування санкцій](https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy): <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy>.

Додатково, особливо у разі здійснення міжнародної діяльності, отримання або надання благодійної, гуманітарної допомоги чи грантів НПО рекомендується приділяти додаткову увагу операціям, пов'язаним із юрисдикціями з підвищеним ризиком. До таких юрисдикцій можуть належати держави або території, які включені до переліків юрисдикцій, щодо яких застосовуються заклики до контрзаходів або посиленого моніторингу з боку FATF, перебувають під міжнародними санкціями, характеризуються високим рівнем терористичної активності, збройними конфліктами або мають стратегічні недоліки у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, або щодо яких FATF застосовує заклики до контрзаходів чи посиленого моніторингу.

– перелік юрисдикцій високого ризику FATF (High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action): <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.html>;

- перелік юрисдикцій, що перебувають під посиленням моніторингом FATF (Jurisdictions under Increased Monitoring): <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.html>;
- Консолідований санкційний перелік Ради Безпеки ООН: <https://scsanctions.un.org/consolidated/>;
- Санкційну карту Європейського Союзу (EU Sanctions Map): <https://www.sanctionsmap.eu/>;
- Санкційний пошук Управління з контролю за іноземними активами Міністерства фінансів США (OFAC Sanctions Search): <https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>;
- Консолідований санкційний перелік Сполученого Королівства: <https://sanctionssearch.ofsi.hm-treasury.gov.uk/>;
- Консолідований перелік санкцій Канади: https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-internationales/sanctions/consolidated-consolide.aspx;
- Перелік санкцій Австралії: <https://www.dfat.gov.au/international-relations/security/sanctions/consolidated-list>;
- Санкційний перелік Швейцарії: https://www.seco.admin.ch/seco/en/home/Aussenwirtschaftspolitik_Wirtschaftliche_Zusammenarbeit/Wirtschaftsbeziehungen/exportkontrollen-und-sanktionen/sanktionen-embargos.html

При цьому слід враховувати, що сам факт надходження коштів або надання допомоги особам чи організаціям, пов'язаним із такими юрисдикціями, не повинен автоматично розглядатися як ознака фінансування тероризму. У таких випадках НПО рекомендується застосовувати додаткові та пропорційні заходи перевірки походження коштів, партнерів та кінцевих отримувачів допомоги.

У разі виявлення підвищених ризиків НПО можуть здійснювати додаткову перевірку інформації, запитувати уточнюючі документи, обмежувати співпрацю або відмовлятися від прийняття пожертв чи реалізації операцій, якщо існують обґрунтовані підстави вважати, що вони можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму або порушенням санкційного законодавства.

Під час розподілу благодійної чи гуманітарної допомоги НПО рекомендується, наскільки це можливо з урахуванням гуманітарного контексту та безпекової ситуації, вживати заходів для встановлення або підтвердження особи отримувачів допомоги чи їх законних представників. За наявності такої можливості НПО рекомендується надавати перевагу безготівковим розрахункам та використовувати офіційні фінансові канали, що забезпечують належний рівень прозорості та простежуваності операцій.

У випадках, коли допомога надається через партнерські організації або інших посередників, доцільним є документування передачі допомоги та визначення відповідальних осіб за її отримання і подальший розподіл. У разі реалізації спільних проєктів або передачі коштів партнерським організаціям НПО рекомендується оцінювати їхню репутацію, досвід діяльності, прозорість управління та спроможність забезпечити цільове використання коштів і допомоги.

Додаткової уваги можуть потребувати випадки, коли неможливо встановити кінцевого отримувача допомоги, підтвердити факт її доставки або

перевірити її використання за призначенням. Підвищений ризик також можуть створювати випадки, коли щодо отримувача допомоги або пов'язаних з ним осіб наявні збіги із національними чи міжнародними санкційними переліками, що потребують проведення додаткової перевірки.

У таких ситуаціях НПО рекомендується застосовувати пропорційні заходи контролю, зокрема ведення реєстрів отримувачів допомоги, використання актів приймання-передачі, фотофіксації, звітів партнерських організацій або інших доступних механізмів підтвердження доставки та використання допомоги.

НПО також рекомендується забезпечувати належне зберігання документів щодо донорів, отримання та використання благодійної, гуманітарної допомоги і грантів, визначати відповідальних осіб за управління фінансовими та гуманітарними потоками, а також проводити навчання працівників і волонтерів щодо основних ризиків фінансування тероризму та способів їх мінімізації.

Запровадження таких заходів сприятиме підвищенню прозорості діяльності НПО, зміцненню довіри донорів і суспільства, а також зниженню ризику використання благодійних, гуманітарних або грантових механізмів для фінансування тероризму при одночасному забезпеченні безперешкодного здійснення законної суспільно корисної діяльності.